POKROK ZÁPADU.

Týdenník politický, poučný a zábavný

pro

ČECHOSLÁVY AMERICKÉ,

podávající nejnovější zprávy nejen z celého světa, ale zvláště ze Velikého Západu Amerického, vychází každého úterka v OMAHA, NEB.

VYDAVATEL A MAJITEL:
EDW. ROSEWATER.
REDAKTOR:
FR. BOL. ZDRŮBEK.

Předplatné na list obnáší i s poštovní zásilkou

$2.20 na rok, **$1.10** na půl roku, a **55** centů na čtvrť roku.

☞ Zasílání DO EVROPY **$3.50** ročně.
☞ Poštovné platí vydavatelstvo samo.

☞ Oznámky v „Pokroku Západu" čtenáři se v levné ceně a národní spolky platí za své oznámky poloviční cenu.

☞ DOPISY se všech stran milerádi přijímáme, avšak nemůžeme uveřejňovati takové, které obsahují osobní útoky neb urážky, an zákon novinářský nám toho nedovoluje, ani na odpovědnost dopisovatele.

☞ Zásilky peněz nechť dějí se na poštovní poukázky, anebo v listech registrovaných, aby bylo jich dodání nám jisté, neb nemůžem za peníze v pochodném listu zaslané ručiti. Veškeré obtrtené peníze budeme v čísle vždy následujícím kvitovati.

Nadpis dopisů a peněžních zásilek buď:
„Pokrok Západu"
Omaha, Neb.

Omaha, Neb. 20. červ'ce 1875.

Hadropletníci.

II.

Obrátíme se teď k úvaze o tom, zdali jest pravdou, co praví hadropletníci, jimž jinak říká se inflationisté, kteří chtějí zaplaviti zemi více papírovými penězy, doufajíce a slibujíce si, že rozmnožení papírů těch pomůže obehodu, dělníku, průmyslu a vůbec blahobytu v zemi.

Naděje tato jest úplně klamná, a nejen v teorii ale i ve skutečném životě ukázala se býti nejen neprospěšnou ale přímo záhubnou, a to nejen zde v Americe, ale i v jiných velkých zemích, jako jest Anglie, Francie, a j.

Předveďme si ještě jednou čtyry ony zásady národohospodářské vyslovené v předešlém článku našem, a rozeberme jich podrobněji.

1. Cena zboží vstoupá při nezměněné hodnotě peněz, když hodnota zboží jest lepší a vstoupá.

2. Cena zboží, vstoupá při nezměněné hodnotě zboží, když hodnota peněz klesá.

3. Cena zboží klesá při nezměněné hodnotě peněz, když hodnota zboží jest horší neb klesá.

4. Cena zboží klesá při nezměněné hodnotě zboží, když hodnota peněz vstoupá.

Jedná se tu o cenu zboží, zač se totiž veškeré zboží buď prodává neb kupuje, co za ně musí každý zboží potřebující zaplatiti.

Každé zboží má jistou svou hodnotu v sobě, která závisí na tom mnoho-li práce vyrobení zboží toho stálo. Hodnota tato jest menší neb větší dle více neb méně práce na ně vynaložené. Hodnota ta ale jest stálá, pevná. Neboť poměrně jistý druh zboží vyžaduje průměrně vždy jistou část práce: 100 bušlů pšenice vyžaduje řekneme 50 dní práce, 20 párů bot vyžaduje též 50 dní práce. 2 baly bavlny vyžadují též 50 dní práce. Sepsání jisté knihy vyžaduje 50 dní práce. Zamětání ulic, zhotovení jisté části nábytku, neb oděvu, neb jiných potřeb vyžaduje 50 dní práce. Těchto 50 dní práce jest hodnotou toho zboží.

Něco jiného jest cena zboží, zač totiž zboží to v trhu se prodává neb koupí. Když hodnota zboží zůstává stejná, může cena zboží býti rozlična. Za 100 bušlů pšenice někdy odbrží se $100, jindy jen $75, jindy jen $50, a opět jindy třeba $125.

Tak je to se vším zbožím tu jmenovaným. Vidíme tedy z toho, že cena zboží se mění. Nastává otázka kdy a proč mění se cena, kdy a proč vstoupá, a kdy a proč klesá?

Zásady ty nám odpovídají, že cena zboží vstoupá, když hodnota peněz (zlata) zůstává v rovnosti beze změny, ale když se hodnota zboží lepší. Když totiž vyrobím za 50 dní více než 500 bušlů pšenice, aneb docílím pšenici lepšího, vzácnějšího druhu, nežli vůbec; aneb když vyrobím zboží důkladnější, žádoucnější, lepší, nežli vůbec v trhu se prodává; když bavlna má jest stupně nejvyššího, když oděv, obův neb nábytek mnou zhotovený jest dokonalejší a žádoucnější nad jiný, tu jeho cena vstoupá, obdržím za něj více, nežli obyčejně obdrží někdo jiný za zboží méně dokonalé. Toť zcela přirozeno a pochopitelno.

Než cena zboží závisí dále na něčem druhém, nejen na hodnotě zboží, to druhé jest hodnota peněz. Peníze pravé, zlato a stříbro, mají poměrně hodnotu stejnou, kde ale zavedlo se ve státu užívání peněz papírových co měřítka hodnosti, tu cena peněz stále se mění, jest nejistá, vstoupá neb klesá neustále, že ani jediný den neudrží se v stejnosti. A tu, jak učí nás článek druhý, i když hodnota zboží zůstane stejná beze změny, přece vstoupá cena zboží, když hodnota peněz klesá. Když papírový dolar přes den klesne o 1 neb 2 centy v hodnotě své (vlastně co hadr nemá sám v sobě hodnotu pražádnou, nýbrž jen tak velikou, jako každý jiný něčím popsaný neb pomalovaný hadr neb stejně velký kus papíru) když tedy takový hadrový peníz ztratí na své hodnotě, musí zboží státi více. Neb když já přijdu do krámu koupit zboží, které stálo včera 20 dolarů, a já přinesu dnes za ně 20 hadrů, které platí o 50—90 centů méně, nežli včera, nemohu očekávati, aby mi kupec to zboží dal za těch mých 20 dolarů, nýbrž bude žádati na mně, bych mu k nim přidal ještě 50—90 centů, a tak vidím, že cena toho zboží pojednou vzrostla, pouze proto, že hodnota peněz sklesla. O kolik sklesne hodnota peněz, o tolik přiroste ceny zboží.

Zkušenosť nás pak učí, že ve všech zemích a národech, kde mají papírové peníze v oběhu, vždy klesne jich hodnota, když se jich počet rozmnoží. A věčí této nepopíratelné zkušenosti tvrdí nestydatí ti hadropletníci, že potřebujeme rozmožení hadrů peněžních, aby se nám dobře vedlo, abychom mohli laciněji žíti a více potřeb si nakoupiti. A při tom všem nadávají druhé straně prohnaných darebáků aneb poltování hodných nevědomců, sami stavíce se na trůn moudrosti a poctivosti.

Třetí a čtvrtý článek uvedený jsou vlastně jen opak článků prvého a druhého, a nepotřebují tedy delšího rozboru. Cena zboží klesá, pakli při nezměněné hodnotě peněz hodnota zboží jest horší, aneb pakli při nezměněné hodnotě zboží toho hodnota peněz se lepší.

Čím lepší jsou tedy peníze, čím stálejší, pevnější, čím plnější v hodnotě, tím více se za ně koupí. Za zlato vždy koupím více, nežli za peníze představující ale neplatící hadr, který při každé dosti malé nehodě ve světě peněžním může spadnouti až na polovinu své hodnoty naznačené na něm. To pochopí každé dítě, jenom ne ti přeučení, kteří zakládajíce si na neomylnosť svých náhledů, nemohou uznati, že by mohlo býti něco černé, co oni považují ve svých brejlích za šedivé neb mourovatě.

Teď ještě nutno, abychom vysvětlili tu úzkoprsou a bezmyslnou politiku stran vládních úpisů a banků o čemž budoucně.

Dějiny Soustátí.

(Stručný přehled pro „Pokrok Západu".)

DOBA TŘETÍ.

Válka revoluční, od r. 1775 až do přijetí ústavy 1787.

1777.

Bitva u Princeton dne 3. ledna.—Washington brzo opět překročil řeku Delaware a postavil se v Trenton. Tu zrovna před západem slunce přivalil se naň Cornwallis, byl ale statečně odražen. I umínil si počkati do rána. Postavení Washingtonovo bylo osudně. Před ním stálo mocné vojsko a za ním neschůdná řeka. Než odvaha jeho byla nesmírná. Této noci nechav hořeti ohně táborové, aby nepřítelo sklamal, táhl se se svým vojskem silnicemi kolem Britanů, tak že k ránu stál jim za zády, přepadl je a rozprášil, zajal 300 mužů, a rychlým postupem dosáhl bezpečně výšin Morristownu. Cornwallis sice uslyšev zádu střelbu, spěchal na pomoc, ale přišel pozdě. Tím získal si Washington všeobecné pochvaly a byl slaven co vysvoboditel vlasti. Během této zimy podařilo se mu ještě malými odděleními na harc vyslanými vypuditi červeně z New Jersey.

Bitva u Brandywine dne 11. září.— Gen. Howe hleděl přiměti Washingtona ku srážce, než americký "Cunctator" (váhavý) byl opatrným. Tu Howe pojednou vstoupil s 18.000 muži na loďstvo svého bratra a vyplul. Washington spěchal k jihu, by jej odrazil od Philadelphie, na níž nepřítel měl zamířeno. Čítal sice jen 11.000 mužů, ale zvěděv, že Howe přirazil do záljvu Chesepeak, rozestavil své vojsko u Brandywine. Tu na ně byl učiněn zuřivý útok z předu i ze zadu a vzdor hrdinných skutků Sterlinga, La Fayette-a, Wayne-a a hraběte Pulasky-ho, vlastenci byli poraženi, a červení osadili Philadelphii a Germantown, chtějíce tu přezimovati.

Bitva u Germantown dne 2. října. — Washington teď nechtěl nechati nepřátele vlasti své v pokoji. Jak mile ti se pohodlně rozložili k užití zimního pokoje a rozkoší v hlavním městě, Washington učinil znamenitý pochod jedné noci — 1.000 jeho mužů bylo v ty doby úplně boso —a při východu slunce přepadl Germantown a s úspěchem bojoval. Tu ale nastala hustá mlha, tak že nemohlo se použíti postupu rozličných křídel, a tak museli vítězící Američané táhnouti se zpět bez pořízení.

Po těchto bitvách obrátil Howe pozornosť svou na pevnosti u řeky Delaware, které mu překážely, že nemohl do Philadelphie dovážti zásobování. Jal se je tedy bombardovati, a slabí obranci vlasti nemohouce mu čeliti, museli táhnouti ze zpět. Washington teď zaujal zimní tábor ve Valley Forge.

Co ale Britané potkali se s takým úspěchem v Pennsylvanii, vítězství jejich byla opět převážena pokroky vlastenců na severu.

Vpád Burgoyneův.— V červnu Burgoyne s 10.000 červených postoupil z Kanady a hnedle padly mu do rukou pevnosti Crown Point, Ticonderoga, Edward a Whitehall se zásobami jejich. Tu gen. Schuyler s malou hrstkou věrných sotva dostačil obtížiti mu cestu pouští klácením stromů a lámáním mostů. Ztráta tolika pevností působila veliký postrach. Lincoln, Arnold a Morgan byli vysláni proti němu. Hnedle sebrali a vycvičili dostatečný počet venkovanů a postavili se na výšinách Bemisových, kde Polák Koscinsko řídil opevnění. Arnold lstí válečnou vydobyl pevnosť Stanwix (teď Rome), a sebral tu zásoby střeliva a děla.

Na druhém konci opět gen. Stark u Bennington porazil vojsko britické a zajal 600 mužů.

Dvě bitvy u Saratoga, dne 19. září a 7. října. — Burgoyne těmito dvěma porážkami přestrašen a seslaben, šel k jihu proti vojsku na výšinách Bemisových u Saratoga. Bitva byla hrozná po celý den, ale bez výsledku značného. Po 14 dní ležela tu obě vojska proti sobě táborem, až Burgoyne donucen nedostatkem zásob opět obnovil útok. Bitva byla hrozná; jedno dělo bylo pětkráse po sobě zajato a opět dobyto. Tu vrhl se Arnold, který byl po předešlé bitvě zbaven velitelství, do nejprudší seče, a vzdor zápovědi vedl své oddělení v boj nejtužší, a tak dobyl slavného vítězství, při čemž byl raněn a s bojiště odnešen.

Burgoyne teď couvl k Saratoga, ale byl sklíčen se všech stran. I vzdal se konečně, a 600 mužů červených složivše zbraň byli puštěni při hraní Yankee Doodlu.

Výkřik radosti rozlehl se po celé zemi při novinách těchto, a málomyslní opět se řadili v šiky s nadějí na vítězství.

(Pokračovaní.)

Život ve hlubinách mořských.

(Pokračování.)

Nad květem keřů korálových třepotají se kolibříkové mořští, malé rybky, tu červené, tu zas modře kovoleské, a s nimi závodí zelené Isabelly v letu neunavném. Pak přicházejí báječné medusy a sepie, skvící se všemi barvami duhy, kteréž fantastickým způsobem hned vynikají, hned zase mizí, bleskorychle sem tam poletují a vůkol sebe krouží. Vším tím vládne pak ta nejrychlejší změna a přepodivná hra světla a stínu a vše se změní jakoby kouzlem, kdy nepatrný větřík tichou hladinu zčeří.

Když se pak den nachází a stíny noční do hlubin vnikají, tu zasvítí tato fantastická zahrada opět novým kouzlem. Miliony žhoucích jisker, drobnohledně svítilny, mřížovci a dirkonožci, pak nepatrné medusy a ráčkové víří jako hejna svatojánských mušek temnotou a velké medusy vznášejí se blízko hladiny, jakoby chtěly vše ostatní světlem svým zakrýti. Mořské péro, za dne krásně červené, září zelenavým světlem elektrickým a vířivá rasmena mořských sasanek skví se jako stobarvé hvězdy mezi temnými baluzemi listnaných řas a korálů.

A se všech stran září a plane to, co snad za dne pro nevzhledné barvy nepatrným se dálo, zeleným, modrým a červeným ohněm; a aby ještě nesčíslné ty divy kouzelné noci dovršila, táhne, jemně svítíc, ryba měsícová, co šest stop veliká stříbrná mýsa s podivnou směsicí různobarvých hvězd.

Budiž nám dovoleno poohlédnouti se aspoň částečně po těchto krásných a podivuhodných obyvatelích mořských, abychom hlavní rysy právě jich podstaty seznali.

Jsouť to z největší části prvoci, polypi ostnokožci, slymýši a ryby; tedy zástupcové všech tříd světa vodního.

Prvoci mořští jsou z největšího dílu zvířátka tak nepatrná, že je sotva kdy okem pouhým uzříti můžeme a jen drobnohled tu rozs hoduje. — Nejpamatnějšími jsou svítilny (noctilucida), velmi malá to zvířátka, sotva 1 setinu čárky dlouhá; neboť ono spůsobují především ono pověstné, velikolepé světélkování vln mořských, kteréž zvlášť cestovatele po tropických mořích úžasem a hrůzou naplňuje. Celá hladinaz dá se tu býti ohnivou a každá kapka vody, větrem do výše vystříknutá, rozpadá se na množství jisker. —Ku světélkování moře přispívají též nemálo různí mřížovci a dirkonožci, taktéž tvorové drobnohlední, jichž tělo bývá dírkovitým krunýřkem chráněno. — Z krunýřků mřížovců a dírkonožců skládají se ohromné vrstvy křídové, kteréž mohutné útvary kůry zemské, ovšem za dobu mnoha a mnoha tisíciletí vytvořily. Mřížovci mohou se nazvati vskutku nejkrásnějšími prvoky. Pod drobnohledem jeví se nám vápnitá skořápka co kostra mřížovitá neb dirkovitá, tvaru velmi ozdobného a otvory jejími vybíhá veliké množství velmi jemných, nitkevitých ramének, jež k zachycení potravy slouží.—Velmi uhledné zvířátko jest mřížovec pavučinový (arachnocoris circumtexta) a pak diploconus fasces ve skořepině své svazku metel se podobající.

Z polypův největšího zájmu pro nás mají mořské korále, kteréž nejsou nic jiného než vápnitá osa, takměř kostra odumřelých zvířat a mnohý korál červený, jemuž se toho štěstí dostalo, že zdobí nyní spanilou ručku dámy, doplňoval jindy purpurem svým lesk živoucí flory podmořské.

Neméně zajímavými jsou mořské sasanky či kopřivy (actinie), nejčastěji těla válcovitého neb pohárovitého s nestejným, vždy lichým počtem ramen, co nejnápadněji zbarvených.

Sasanka stromovitá (act. arborescens) podobá se úhledному hrnci květinovému a ramena její kvetoucí rostlině. Sasanky bývají přirostlé na předmětech podmořských anebo vězí celým tělem v písku, ramena pak z něho vyčnívají.

Procházímeli se za odlivu na pokraji moře, padnou nám přečasto do oka předměty tyaru nápadného. Ony podobají se kusům měkké, perleťově lesklé hmoty aneb hrají různými barvami a mnohdy až kovovým leskem. Dáme-li beztvárnou na pohled tuto hmotu do skleněné nádoby s vodou, tu objeví se nám co slymýš zvonovitý či medusa jejíž tělo dá se porovnati s rozevřeným deštníkem a na spodní straně jeho nachází se lichý počet ramen a vláskovitých brv.

Krásně barvy medus vynikají za dne neobyčejnou svojí nádherou a v noci pak září světlem fosforovým. Strašlivě své jméno dostala bezúhonná zvířátka tato za příčinou dlouhých brv na pokraji zvonovitého těla umístěných, kteréž mají poněkud podobu hadův, jež prý Medusy kol hlav svých ovinuté měly.—

Velikost medus kolísá mezi 2 mm. a 35 cm. Mezi nejkrásnější náleží medusa svítivá (pellagia noctiluca), medusa stejnoramenná, medusa ušatá (Aur. aurita) a j. v.

Právě opáčný dojem činí na pozorovatele mořští ostnokožci, ač i veliká část jich dosti úhlednými barvami se vykázati může.

Ostnokožci, t. j. mořští ježkové a hvězdice zdržují se výhradně jen na dně mořském aneb připevňují se na skaliskách, útesech korálových a pních chaluh. Tělo ježkův jest kulovité a křehkými ostny obrněné. Hvězdy mořské jsou pak do lichého počtu paprskův rozvětveny a vyznačují se často velmi nádherným zbarvením.

V tomto směru především zmínky zasluhuje jedenáctiramenná hvězdice (bristinga endecacnemos), hadinci a j. v.

Aby se položila hráze nekonečnému množení se bytostí podřízených a aby se zbavovaly vody umrlých a mroucích zvířat, jež vlny na břehy vyvrhují, skrývá okean tvory nevšední ohyzdnosti a k tomu ještě náramné žravosti: tito jsou však neobyčejně silní, neporanitelní a ku válečnému povolání svému úplně vyzbrojení. Tato zvířata jsou kolíši čili raci mořští. Kdož by neznal pověstného hommára či hummra z Ameriky, jehož délka bývá 1½', má ohromná klepeta a celkem se našemu raku říčnímu velmi podobá. Ještě mohutnější jest obrovský pseudodarcinus, jehož hřbetní štít má 2' v průměru. Rak mokulánský bývá ½' dlouhý a podobá se okrouhlému štítu s mohutným ostnem.

Mimo tyto druhy prohání a plazí se po dně mořském ještě ohromné množství raků a ráčků v těch nejrůznějších tvarech, a každý z nich je krvelačným vražedníkem nejen bezbranných slymýšů a měkkýšů, ale i zvířat mnohdy takových, kteráž co do velikosti kolikráte je přesahují.

Pravým opakem loupeživých těchto nestvůr jsou měkkýši, neboť u nich není ani památky po tuhých štítech nebo krunýřích, jakými jest tělo rakův přede všemi nehodami zevnějšími a útoky nepřátelskými chráněno.

Měkkýši nemají tuhých koster aniž mnohých svalův, jimiž by se mohli škůdcům svým na odpor postaviti; skrovné jejich svalstvo nachází se nanejvýš ve skořepině, která jest jim jedinou záštitou, jedinou zbraní. Do té se uschovají, kdy nebezpečí jim hrozí, a učinili k záchránění svému vše, co vůbec učiniti v moci své mají.

Hlavní skupeninu mořských měkkýšů tvoří plži a škeble tvarů nejrůznějších, v nichž opět vidíme velikou část toho množství pokladův nevyčerpatelných, jakéž na dně mořském uloženy jsou.

Jaká to různost podoby a barev! Ani to nejobratnější pero není s to, aby podalo nám jen slabý nástin těchto výtvorů mnohdy, jak se zdá, až rozmarné ruky přírody; ty musíme viděti, musíme se dlouho na ně dívati, abychom seznali, že i tu matka příroda dle nevyzpytatelných zákonů svých se řídila a že i s těmito tvory mateřským způsobem naložila, ačkoliv jim neudělila ani ostrých klepet, ani ostnů smrtících.

Fauna měkkýšů moří Evropských nemůže se ani porovnati s nesčetným množstvím druhův moří tropických. Jen zde objevují se obrovské tridaeny, jichž se za křtitelnice v chrámích používá a kteréž až 3' v průměru mívají, — strombidy a buccinidy jsou tak veliké, že jich co trub užívati můžeme. — Z nautillů hotoví se různé předměty ozdobné; mušle porcelánové a perleťové, pak perlorodky, kteréž nejkrásnější perly obsahují a skořepiny jejich pak z perletě sestávají; konečně mnohé a mnohé jiné mušle a plži, jichž pouhé vypočtení celé hodiny by trvalo, nacházejí se v utěšených hájích a sadech tropických moří. —

Na vyšším stupni vývoje tělesného nacházíme měkkýše ramenité, sepie, kteréž nám již přepodivným tvarem těla svého velmi nápadnými býti musí.—Sepie zdržují se vždy více po blíž břehův než ve vysokém moři, ač v těch místech po celý rok nezůstávají. My nacházíme je ve všech mořích obou polokoulí, hlavně ale vyskytují se v horkém pásmu.

Obyčejně zůstávají poblíže dna plovou rychle po zpátku, při čemž jim výdatně dlouhá ramena napomáhají.— Zbavíme-li je však vody, tu takřka okamžitě zahynou.—Zajímavým jest vzláště argonaut, kterýž se v středozemním a atlantském moři vyskytuje; pak plotice osminohá, již staří Rekové "Polypus" zvali; bývá 2' dlouhá a zdržuje se v středozemním moři.

(Dokončení bud.)

Hospodářství.

Zahradnicví a sadařství.

IV.

Ať již sázíme stromy do půdy rygolované aneb do pouhých jamek, vždy k tomu přihlížejme, aby byly jamky k stromům dosti prostranné, aby se kořenům hned z počátku neubližilo a tím strom v svém vzrůstu nebyl nijak zadržován. Tam, kde sázíme stromy na zimu, mohou být ve všech případech jamky o něco menší, nežli když vysazujem stromy teprva z jara. Ve kterých půdách a polohách mají se sázeti stromy na podzim a ve kterých z jara, seznali jsme na jiném místě, nač čtenáře laskavě odkazuji.

Máme-li na statku některé půdy aneb větší část jich velmi mokré, a půdy takové z jakýchkoliv příčin nedají se odvodnit aneb náležitě vysušit, tu prospívá velice u nich sázení stromů svrchní (pak-li v takových vrchních půdách hodláme zahradu založit) to jest sázení takové, kde místa, kam mají stromy přijíti, navezeme dobrou pro stromoví spůsobilou půdu, ze země takové uděláme na 2—3 stopy v průměru mající kola a do těchto stromy tím spůsobem zasadíme, že jich kořeny nepřijdou nikterak do hloubky, jako při sázení obyčejném, nýbrž dotýkají se pouze ornice a osvojují si větší část potravy z půdy navečené, povýšené. Ovšem hodí se pro takové svrchní sázení hlavně takové druhy ovocných stromův, jichžto kořeny nejdou do hloubí, nýbrž vyhledávají větší část své potravy na povrchu v navečené půdě, aneb v nejbližší pod ní ležící ornici, jako jsou všeho druhu slívy, zejmena švestky, které dávají pak ovoce v těchto případech velmi pěkné a chutné.

Tímto mohutná založiti zahradu i tam, kde dříve půda poskytovala jenom nepatrného výnosu, aneb kde by se zahrada obyčejným spůsobem založena, nebyla nikdy dařila.

Seznavše takto rozmanitě spůsoby přípravy půdy, obrátíme se teď s pozorností k sázení samému. Sázíme-li stromy na podzim, tu o to pečujeme, aby byly jamky pro stromy aspoň 14 dní před sázením vykopány a sice jen tehdáž, když nebyla půda rygylována, tu mohou se bezprostředně dělat jamky před sázením, poněvadž to není nikterak stromoví ku škodě. Sázíme-li ale stromy teprva z jara, tu mají býti jamky již na podzim hotovy, aby půdu v nich, hlavně spodní účinkováním vzduchu se částečně zúrodnila a takto lepší stanovisko stromoví hned z počátku poskytovala. Sázímeli ale stromy na spůsob svrchní, t. j. do navečené dobré půdy, tu není zapotřebí dělati jamky dříve (ať již se sází na podzim nebo z jara), nýbrž dělají se jamky bezprostředně před sázením, poněvadž navečená země jest se všech stran kyprá a nezabraňuje nikterak vnikání kořenův ovocných stromův.

Jamky musí být v půdě dobré od přírody mohutné na 2 stopy hluboké a na 4 stopy široké, v půdách špatných, hubených vždy o něco hlubší a širší, než-li tuto udáno, aby se mohlo do spodu při dati dobré země neb kompostu, nikoliv ale mrvy chlévské a tím lepší vzrůst a vývoj stromoví byl pojištěn.

Ku každé jšince na stráhu severní neb západní, podle toho, které větry jsou v krajině panující, zarazí se dosti silný na 6 až 7 stop dlouhý kůl, ke kterému vysazený stromek se přiváže. Kůl musí být tak dlouhý, aby dosahoval až po korunu stromku. Ku kůlu tomuto připevní se stromek proutím neb lýkem na spůsob S nejdříve zcela volně a teprva, když se strom a přihozená země sadí, připevní se dosti z tuha, aby vítr stromkem sem tam pohybovati a klátiti nemohl.

Sázení stromků samo děje se tím způsobem, že se jamky nejprvé vyplní až skoro na povrch dobrou zemí, načež rozpostřou se stejnoměrně na této dobré zemi kořeny stromků a zasypávají drobnou dobrou zemí, která ku kořenům se poněkud přitlačí, přimačkne neb přišlápne, aby k nim náležitě přilnula a nikde neostala místa prázdná, dutá, což by mělo v zápětí nejenom to, že by se mnoho stromků nejalo, nýbrž i tu nehodu, že stromek dostává rozmanitě neduhy a nemoci, jak jsem to dříve na jiném místě objasnil. Děje-li se sázení stromků za počasí velmi suchého, tu velice prospívá tak zvané "zaplavení;" t. j. do jamky, když jsme tam byli korunu stromu rozprostřeli, naleje se dostatek vody a do vody této přihazuje se drobná dobrá půda, která ku kořenům náležitě přilne a tím jest vzrůst stromu pojištěný.

Kořeny stromů nesmějí přijíti u přesazování nikdy hlouběji než li byly ve školce, odkud jsme stromky vzaly; mohou být tedy stromky jedině o to hlouběji saseny, oč se země sesadí. Pravidla tohoto musí se vždy šetřiti, má-li hned založení sadu býti řádné a důkladné.

U vykopávání stromků ze školky musíme býti velmi pozornými, aby se zejmena slabým, vlásenkovitým kořenům neuškodilo; poněvadž tyto jsou to, jenž přivádějí do hlavního kořene potřebnou potravu a kořenovají u stromu hlavní funkci pokud se týče výživy.

Jsou-li kořeny u stromkův poškozeny, musí se poškozená část ostrým nožem hladce odstranit, čili zlatými slovy: kořeny přiměřeně přiříznout. Při takovémto vyřezávání kořenův mají se ve všech případech pokud možná šetřit kořeny slabé, spíše mohou se více vyřezat kořeny silné, při čemž se má ale vždy šetřit kořen hlavní, který jest podporou každého stromu, an od něho závisí, je-li stromek více neb méně v půdě upevněn.

Také koruna stromův musí se vždy přiříznout a sice teprva bezprostředně před sázením. Korunu má se při tom dáti její budoucí podoba. Velice se ještě často u našich malostatkářův chybuje tím, že se buď koruna stromův ani nepřiřízne, aneb bývá její přiříznutí velmi nedostatečné—nedokonalé.

Čím důkladněji se koruna sřeže, tím silnější roste strom, tím silnější výhony mívá hned v prvním roce. Přiříznutí koruny děje se u rozmanitých druhův stromův rozličným spůsobem; tak se u hruček a jablení koruna pokud možná kulatá, dutá; u prostřed nechává se u ní o něco delší větev, jakožto pokračování stonku; kdežto koruna švestek, třešní, višní a jiných peckovitých stromů dělá se vždy jen kulatá beze vší prostřední větve. Obyčejně dostačí, když na každé postraní větví nechají se na nejvýš 4—6 pupenů (oček), u prostřední větve o 2 pupeny více.

Přesazují-li se stromy silně, stromy již plodné s jednoho místa na druhé, tu bývá s výhodou spojeno, takové stromy v koruně silně řezati a v zimní době přesaditi tak, aby na kořenu ostal balvan z země, s kterou se strom do velmi prostranných jam zasadí. Spůsobem takovým možná přesaditi stromy 10 až 15leté, aniž by jim to uškodilo.

Jsou-li stromy kteréhokoliv druhu vysazeny, vždy třeba ještě o to dbáti, aby se i na dále ošetřovaly, an jen tenkráte sad prospívá, když se mu věnuje po delší dobu náležitá pozornost. Stromek vysaditi a na dále neošetřovati, jest tolik, jako stromek zámyslně hubiti a ničiti.

Jenom tehdáž poskytuje založená zahrada značného výnosu, když se po delší dobu po vysazení dobře ošetřuje a opatruje, zejmena opatruje po prvních 2 až 5 letech po vysazení. V čem takového ošetřování záleží, povíme si budoucně.

Hambursko-americká paroplavební společnost, při níž jest českým jednatelem rodák náš pan JOSEF PASTOR, čítala až dosud 21 velkých poštovních parolodí. — Koncem dubna t. r. převzala však ještě 7 nových obrovských parníků od zaniklé právě konkurenční společnosti, zovoucí se "Eagle Line", a zaujala takto první místo v paroplavbě evropsko-americké. Její lodě, jež nyní mezi Hamburgem a New Yorkem jezdí, jako Pomerania, Thuringia, Suevia, Silesia, Frisia, Westphalia, Cimbria, Holsatia, Hammonia Goethe, Herder, Lessing, Wieland Klopstock a Gellert jsou největší a nejrychlejší, které kdy vysoké moře spatřilo, a tak silným počtem výborných a zároveň nových lodí na na jedině čáře nemůže se vykázati žádná jiná společnost na světě.

NAŠE NOVÉ ZAŘÍZENÍ

TISKÁRNA

jest největší na celém západě.

Zařízení její jest nejlepší!

Má všechny druhy písem

A RYCHLE OBSTARÁVÁ

veškeré tiskové práce

Velké parní lisy

jsou nejnovější konstrukce.

☞ Knihy, obálky všeho druhu, navštěvenky, navštěvní, ochranné vstupenky a obchodní listky, etiquetty, formuláře, účetní listy kvitanky atd.

Všechno zhotovuje se

VKUSNĚ, RYCHLE A LEVNĚ

Stanovy a velké plakáty

obstarává naše tiskárna RYCHLEJI a LEPŠÍ než-li kterýk kolik jinak, v Nebrasce.

ČESKÉ,

ANGLICKÉ A

FRANCOUZSKÉ.

Naš tak zvaný "Hlasatel z Tisku" jest nejv. v konstatiny.

Office: 138 Farnham Str.,

Omaha, Neb.

AYER-A PILULKY.

(AYERS CATHARTIC PILLS.)

pro ošetřování a hojení všech nemocí žaludku, jater a ostatních vnitřností. Jest to dobrý pamětník, přesvědčení a known výtečnostmi. Přinášky ty posilují, zdravují a lékek by lékařech a lékárnách. Nejlepší ze všech. Ceny jsou nejnižší ze všech. Ceny jsou nejnižší ze všech. Ceny jsou nejniž